

נְשִׂמָתָא

דְּאוּרִיתָא

הוֹרִים וְיְלָדִים לּוֹמְדִים
חִסְדוֹת בְּצוּמָא

גיליון 241 | ערב שבת קדש פרשת תולדות • ב' כסלו תשנ"ז

יוצא לאור על ידי ועד כפר חב"ד ארה"ק ת"ו

יעקב תקן ערבית

ויהי ערב ויהי בקר

אבא/אמא: כשיעקב יוצא מבית אל לחרן נאמר עליו "ויפגע במקום (=התפלל לה) וילן שם כי בא השמש", מכך לומדים חז"ל שיעקב תקן את תפלת ערבית.

יש החושבים כי הערב הוא סוף היום, בו הכל מסתיים. אך התורה אומרת "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד". היום החדש מתחיל כבר בערב שלפניו. כדי שהיום יהיה כמו שצריך - עד שיהיה בו הגלוי של (ה) 'אחד' - יש לעשות בערב את ההכנות המתאימות, בתפלת ערבית ובקריאת שמע שעל המטה.

שעת חשבון

ילד/ילדה: לפני השנה הוא הזמן של סכום היום, 'חשבון נפש'. על האדם להתבונן בכל התנהגותו במהלך היום ולבחון האם היא היתה כמו שצריך: האם הוא התחיל את הבקר עם למוד תורה ותפילה? [כנאמר "ראשית ערסתכם חלה, תרימו תרומה" - שכשאתם קם מעריסתו (מטתו) עליו להקדיש את הזמן הראשון ביום לה], האם הוא הקפיד להתפלל שלוש תפילות במנין ובמתינות מתוך מחשבה על פרוש המלים, וקבע זמן במהלך היום ללמוד תורה? האם כל עסקיו ועסקיו במשך היום היו ביישר, כצווי התורה, ובגמילות חסדים עם הזולת, או חלילה לא?

לזכות ה' **מנחם מענדל שיחי' אדרעי** לרגל יום הולדתו ב' כסלו נדפס ע"י ולזכות הוריו שלמה חיים ויעל שיחיו אדרעי

לזכות החייל בצבאות ה' **עמרם שלמה שיחי' אדרעי** לרגל יום הולדתו כ"ט חשוון נדפס ע"י ולזכות הוריו יוחאי והדס נחמה שיחיו אדרעי

לזכות החייל בצבאות ה' **אליהו ווגובסקי** לרגל יום הולדתו א' כסלו נדפס ע"י ולזכות הוריו יוסף ודבורה לאה שיחיו ווגובסקי

לשנת הצלחה וברכה בכל המצרך בגשמיות וברוחניות

© creative מים

'עבר לו בראש' בעת קריאת שמע שעל המטה לפני שהתקרב לחסידות, ומה השתנה לאחר מכן. בתחלה, כאשר היה קורא מדי לילה את קריאת שמע שעל המטה בה אנו נדרשים לעשות 'חשבון נפש' של מעשינו ביום שחלף, היכן טעינו ובמה נוכל להשתפר מחר, היה מגיע לקטע בו אומרים ודוי "אשמנו, בגדנו וכו'", והיה אומר לעצמו שהוא לא באמת אשם או בגד, אלא הכוונה היא על מישהו אחר. הוא אשם, הוא בגד וכן הלאה...

אך יום אחד נפל לו האסימון' והוא חשב לעצמו שלא יתכן שזו האמת. לא יכול להיות שבסדור כתוב "אשמנו" והכוונה על מישהו אחר, לכן יצא לחפש תשובה. לבסוף הוא הגיע למקום בו לומדים חסידות ושמע כי הבעל שם טוב אומר שהזולת הוא כמו ראי. מה שאנו רואים באחרים, זה בעצם מה שיש בנו. כשרואים משהו לא טוב אצל אחרים, סימן שזה נמצא אצלנו. כשאותו יהודי שמע זאת הוא הבין שכשהוא ראה את כלם כאשמים, בעצם הוא היה האשם.

אבל גם אחר כך כשהגיע ל'ודוי' בלילה לפני השנה, מדי פעם היה חושב לעצמו, "מה כבר עשיתי"? הרי לא מדבר בעברות חמורות, לא רצחתי ולא גנבתי, אולי נכשלתי רק בדברים קטנים ולעיתים רחוקות, ולכן כשהיה אומר אשמנו בגדנו, היה חושב "לא אשמתי ולא בגדתי"...

כעבר זמן נפל לו עוד אסימון ושוב הוא הגיע למסקנה שזאת לא יכולה להיות האמת. ואז הוא למד כי כל עברה שעושים, קטנה או גדולה, מפרידה אותנו מבורא עולם, ומעבירה את החיות האלקית לידי ה'קלפות', ולכן צריך להתחרט על העברות הקטנות כמו שמתחרטים על הגדולות.

הוא התחיל לעשות זאת והיה אומר את הודוי "אשמנו, בגדנו וכו'" מכל הלב ובכוונה אמיתית על הדברים הקטנים כמו על הגדולים. אך בסופו של דבר היה חושב לעצמו, ומה יהיה מחר? הרי גם מחר אפל באותן עברות. כלומר, אף על פי שהבנתי שאני טועה, לא באמת ראיתי אפשרות שהמצב ישתנה.

רק כשהגעתי לחצרו של אדמו"ר הזקן, סים אותו חסיד, הבנתי כי יש בתוך כל יהודי כוחות עצומים וביכולתי לקבל על עצמי שלא לחטא עוד. "חטאתי, אבל יותר לא אחטא!".

בית? ענה לו החסיד: מתפעל הנני מכך שביכולתך לחיות בפזור הנפש, חדר מיחד לכל דבר, בחדר זה הנך ישן, בחדר זה הנך אוכל, ובחדר זה הנך לומד תורה ומקיים מצוות.

לי - אומר החסיד - יש רק שני חדרים, ואינני מסגל לחלק מקומות מיחדים לשנה, לאכילה ולקיום התורה והמצוות...

ילד/ילדה: (ההוראה מהספור היא:) בית יהודי אינו מתחלק לחלקים שונים, חלק מיחד לענייני קדשה, והשאר לענייני חלין; התורה צריכה לחדר וחודרת בכל הבית כולו.

ודגמתו בעבודה הפרטית בכל יום - שעבודת התפילה צריכה לחדר ולפעל בכל היום כולו.

אבא/אמא: לפעמים מתברר יהודי בלבבו שבשעת התפילה - לכל הפחות - יהיו אצלו רק מחשבות של קדשה, אבל, לאחר התפילה, בשעת העסק, לא אכפת לו כל כך. אבל, האמת היא - כפי שדורשת תורת החסידות - שעבודת התפילה צריכה לחדר ולפעל בכל היום כולו.

[מספר על (רבי יוסף יצחק) בנו של ה'צמח צדק', שעל שמו נקרא הרבי (הרי"צ), שהיה נוהג לילה לבית הכנסת לשמע ברכו וקדשה וחרת הש"ץ, ואחר כך היה מתפלל ביחידות. וכששאלו אותו בנוגע לתפילה בצבור, השיב, שמשתדל לקבץ ולאסף את עשר כוחות נפשו ולהתפלל 'בצבור'].

ילד/ילדה: והנתינת כוח לזה - שהתורה חודרת בכל הבית כולו, והתפילה חודרת בכל ענייני היום - ממשיך הרבי על ידי תורת החסידות, שנמשלה למים שעל ידם נעשה הלוח המזון באופן שמגיע וחודר בכל חלקי הגוף.

הלקה:

כשאנו לומדים חסידות (פרק תנאי, שיחה או מכתב של הרבי), זה נותן לנו כוח שכל היום יראה כמו שצריך, כמו בזמן בו אנו מתפללים.

(מעובד ע"פ שיחת ש"פ תרומה תש"ו)

מה התחדש בקריאת שמע אצל ה'מתנגד' שהפך לחסיד?

בתאור חי של אחד מחסידי אדמו"ר הזקן, הוא מתאר מה

הַרוּחָנוּ אוּ הַפְּסֻדָנוּ?

אבא/אמא: כְּשֶׁאַדָּם קוֹבֵעַ עֵתִים לְתוֹרָה וּלְתַפְּלָה כְּרָאוּי הוּא מְשַׁלֵּם אֶת תְּכֵלֶית בְּרִיאָתוֹ וּבְרִיאַת הָעוֹלָם, אֲךָ כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן לְמַחְשָׁבוֹת עַל עֶסְקִיו לְהַפְרִיעַ וּלְהַטְרִיד אוֹתוֹ בְּעֵת הַתַּפְּלָה הוּא מִפְּסִיד פְּעֻמִּים, שְׂכֵן גַּם אֶת הַתְּכֵלֶית הַרוּחָנִית שְׁלוֹ הוּא לֹא מְקִים, וְגַם בְּגִשְׁמִיּוֹת הוּא לֹא מְרוּיַח (וּלְפְעָמִים אֲף מִפְּסִיד) יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה הַפְּסָקָה וְהַבְּדָלָה בֵּין שְׁעַת הָעֶסֶק כְּפִרְוִסָתוֹ וּבֵין הַזְמַן אוֹתוֹ הוּא מְקַדֵּשׁ רַק לְתוֹרָה וּלְתַפְּלָה. הוּא גַם הֵיךְ מְטַרְד וְגַם לֹא הַרוּיַח מֵאוֹמָה.

מֵאַרְגָּן וּוְעַט זַיִן גָּאָר אַנְדְּעָרֶשׁ

ילד/ילדה: כְּשֶׁהוּא מֵתְבוּנֵן בְּכָל זֶה, הוּא מַחְלִיט שְׂיוֹם הַמְּחָר שְׁלוֹ יִרְאֶה לְגִמְרֵי אַחֲרָת. הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב. מֵתוֹךְ הַרְגָּשָׁה זוֹ הוּא הוֹלֵךְ לִישׁוֹן וְקָם בְּבִקְרָה מֵתוֹךְ שְׂבַח וְהוֹדָאָה לַה' בְּתַפְּלַת שְׁחֲרִית וְכָל הַיּוֹם שְׁלוֹ מִמְשִׁיף כְּרָאוּי. וְכִפִּי שְׁלִמְדָנוּ בְּשָׂבוֹעַ שְׁעֵבֵר שְׁתַּחֲלַת הָעֵבוּדָה הִיא לְהָאִיר אֶת הַחֶשֶׁךְ (עֵרְבִית), וְאַחַר כֵּן הָאָדָם מִמְשִׁיף וּמֵאִיר (שְׁחֲרִית) עַד שְׁמַגִּיעַ לְתַכְלִית הָאוֹר (מִנְחָה).

אִם כֵּן, הַיּוֹם כָּלוּ מִשְׁפָּע מֵהָעֵרֵב שְׁלִפְנָיו וְלִכֵּן אוֹמְרַת הַתוֹרָה "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד".

הִירִיד בְּעֻצּוֹמוֹ

אבא/אמא: אֶת חֲשָׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ שֶׁעַל הָאָדָם לַעֲרֹךְ בְּסוּפוֹ שֶׁל יוֹם, דָּמוּ רְבוּתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ לְחֲשָׁבוֹן הַיּוֹמִי שֶׁעַל הַסּוֹחֵר לַעֲרֹךְ בְּעֶסְקִיו, וְכֵן מוֹכֵא בְּהַיּוֹם יוֹם שְׁנִקְרָא הַשְּׂבוֹעַ בּוֹ כְּסָלוּ, בְּשֵׁם הַרְבִּי הַרְשָׁ"ב: 'קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמְּטָה' הִיא בְּדִגְמַת הַיְּהוּדִי שְׂאוּמְרִים לְפָנָי צֵאת הַנְּשָׁמָה מֵהַגּוֹף. אֲלֵא שְׂאָז, הַנְּשָׁמָה עוֹזְבַת לְחֻלוּטִין אֶת הִירִיד, אֶת הַמְּסַחֵר הַרוּחָנִי שֶׁהִיא עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי עַל יְדֵי קִיּוֹם הַתוֹרָה וּמִצְוֹת, כְּדַבְּרֵי חַז"ל "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וּמְחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם" - הַיּוֹם, הַכְּנֵנָה לְעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי, שְׂבוּ דוֹקָא הִיא הַהִזְדַּמְנוּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת. לַעֲמַת זֹאת, בְּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמְּטָה בְּכָל לַיְלָה, אֲנוּ עֲדִין נִמְצָאִים בְּעֻצּוֹמוֹ שֶׁל הִירִיד וְיִכּוּלִים לַפְּעַל אֶת מָה שְׂצָרֵינוּ, וְלִכֵּן עָלֵינוּ

גליון 241 תולדות

שם התלמיד/ה: _____ משפחה: _____

כיתה: _____ חתימת הורים: _____

לַעֲשׂוֹת בְּזִמְנָן זֶה 'חֲשָׁבוֹן נֶפֶשׁ' וְלַחֲשֹׁב מָה אֲנוּ יִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת מְחָר טוֹב יוֹתֵר בְּמִסְגֵּרַת הִירִיד.

מֵאַזָּן גִּשְׁמִי מוֹל מֵאַזָּן רוּחָנִי

ילד/ילדה: מְסַפֵּר הַרְבִּי הַרְי"צ: מַעֲשֶׂה הָיָה בְּסוֹחֵר חֲסִידֵי וְשִׁמוֹ ר' יַעֲקֹב בֶּן ר' יוֹסֵף מְשָׁקְלוֹב. בְּאַחַד הַיָּמִים הוּא יָשָׁב לְסִדְרָה אֶת חֲשָׁבוֹנוֹתָיו וּלְמַרְבֵּה הַצָּעֵר הַסְּכּוּם הַכִּלְלִי הָיָה עָגוּם מְאוֹד. הַתְּבַרֵר לוֹ, לְמַגְנַת לְבוֹ, כִּי לֹא זֶה בְּלִבְד שֶׁהָעֶסֶק לֹא הֵנִיב רוּחִים וְלֹא זֶה בְּלִבְד שֶׁכֶּסֶפוֹ שְׁלוֹ יֵרֵד לְטַמְיוֹן, אֲלֵא שְׂגָם כְּסָפָם שֶׁל אַחֲרִים שֶׁהֵיךְ מְשָׁקֵעַ בְּעֶסֶק אֶבֶד אֲף הוּא.

בְּתוֹךְ כֵּן נִזְדַּמְּנוּ לַעֲוִיר שְׁקֵלוֹב רַבְּנוּ הַזֶּקֶן. נִכְנַס ר' יַעֲקֹב לְרַבִּי לִיְחִידוֹת וּמֵתוֹךְ בְּכִי הִשִּׁיחַ אֶת מֵר לְבוֹ וּבְמִיחָד הִבִּיעַ אֶת כְּאֵבוֹ כְּשֶׁדַּמְעוֹתָיו זוֹלְגוֹת עַל לְחַיָּיו עַל כֵּן שְׂגָם כְּסָפָם שֶׁל אַחֲרִים אֶבֶד תַּחַת יְדָיו.

בְּתַגּוּבָה עָרַךְ עִמּוֹ הַרְבִּי חֲשָׁבוֹן חֲדָשׁ, לֹא שֶׁל הָעֶסֶק וְהַמְּסַחֵר שְׁלוֹ אֲלֵא חֲשָׁבוֹן מְפָרֵט שֶׁל מֵצָבוֹ הַרוּחָנִי, מָה שְׂקָרֵי 'חֲשָׁבוֹן נֶפֶשׁ'.

כִּפִּי שְׂיֵשׁ לְשַׁעֵר, הַסְּכּוּם שֶׁל חֲשָׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ שֶׁל ר' יַעֲקֹב שֶׁנִּעְרַךְ עַל יְדֵי אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן לֹא הָיָה כָּל כֵּן זוֹרֵחַ וּמֵאִיר... עֲכָשׁוּ מִיְדַעְנוּ הַסּוֹחֵר פָּרַץ בְּכִי בַּפֶּעַם הַשְּׁנֵי בְּאוֹתָהּ 'יְחִידוֹת', אֲכָל מְסֻבוֹת אַחֲרוֹת לְחֻלוּטִין מֵאַשֶׁר בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה. גַּם הַבְּכִי עֲצָמוֹ הָיָה יוֹתֵר כְּבֵד.

הַתְּקוּן

אבא/אמא: בְּשֵׁלֵב זֶה, אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן פָּטַר אוֹתוֹ לְדַרְכוֹ וְאָמַר לוֹ "לֵךְ לְשָׁלוֹם". אֲךָ כְּשֶׁר' יַעֲקֹב פָּנָה לְלֶכֶת, חָזַר אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן, קָרָא לוֹ וְאָמַר לוֹ: הֲלוֹא תִבִּין, בְּאַשֶׁר לְבְּכִי הַהוּא, כְּלוֹמַר הַבְּכִי הָרֵאשׁוֹן, עַל הַמִּצָּב הַכְּסָפִי הַחֲמוּר, הַרִי הֵייתָ בּוֹכָה וְנִשְׂאָר עִם הַבְּכִי [כִּי מָה תּוֹעֵלַת יֵשׁ בְּכִי?]. וְאֵלּוֹ בְּאַשֶׁר לְבְּכִי הָאַחֲרוֹן, תִּבְכֶּה וּלְכִסּוֹף תַּחְדָּל [שְׁהֵרִי סוֹף סוֹף תִּיטִיב אֶת מַעֲשִׂיךָ וְהַמֵּאָזָן יִשְׁתַּפֵּר] וּבִכֵּן בְּמִילָא גַם הַבְּעִיָּה שְׁבִגְיָנָה הֵיךְ הַבְּכִי הָרֵאשׁוֹן תִּבּוֹא עַל פְּתוּרָנָה.

וְאֲכֵן, כֵּן הֵיךְ. הַחֲסִיד הַתִּיַחַס בְּרַצִּינּוֹת לְמִצָּב נֶפֶשׁוֹ, תִּקַּן אֶת הַדְּרוֹשׁ תִּקּוּן בְּרוּחָנִיּוֹת, וְגַם בְּמִצָּבוֹ הַכִּלְכָּלִי זָכָה לְרֵאוֹת יְשׁוּעָה בְּחֲסִידֵי ה'.

הַלְּקָח: חֲשָׁבוֹן נֶפֶשׁ עַל הַגְּאֻלָּה

"יֵשָׁב כָּל אֶחָד וְאֶחָד עִם עֲצָמוֹ, וַיִּתְּבוּנוּ אֵלֶיכָא דְנִפְשֵׁיהּ (=לְפִי

כְּמָה שְׁמִשְׁעַר בְּנִפְשׁוֹ), יַעֲרֹךְ 'חֲשָׁבוֹן צְדָק' מִתִּי הֵייתָ הַפֶּעַם הָאַחֲרוֹנָה שֶׁחֲשַׁב בְּאַמַּת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹתוֹ - אֲכֵן אוֹתוֹ עֲצָמוֹ - וּמוֹצִיאֵנוּ מִן הַגְּלוּת הַזֶּה הָאַחֲרוֹנָה - וְאֲכֵן מְגֻלוֹת זוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ יַחַד עִם מְשִׁיחַ לְגֻאֻלָּה הָאַמְתִּית וְהַשְּׁלֵמָה!?

כְּאַשֶׁר יִתְבוּנוּ בְּכֵן אֵלֶיכָא דְאַמַּת - יַפְעַל דְּכֵר זֶה גּוּפָא אֲצֵלוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה הוּא נִהְפֵּךְ מִיַּד לְצַדִּיק גְּמוּר, וְכְאַשֶׁר 'יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה' אַזִּי 'מִיַּד הֵן נִגְאָלִין' וּמְבִיאִים מִיַּד תְּשׁוּעָה וְהַצָּלָה לְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ".

(מַעֲבֹד ע"פ מֵאֵמֶר ד"ה נַעֲשֶׂה נֹא תַרְצ"א, סֵפֶר הַמֵּאֵמֵרִים - הַרְי"צ - לִיקוּט ח"ב ע"מ שִׁיב,

שִׁיחַת ש"פ מִשְׁפָּטִים תַּשְׁמ"ו, וְעוֹד)

מִדְּוַע הַחֲסִיד לֹא הַתְּפִיעַל מֵהַבֵּית הַגְּדוֹל?

ילד/ילדה: בְּהַתְּעוּדוֹת לְרַגֵּל שְׁבַת חֲתָן ('אוֹפְרוּף') שֶׁנִּעְרַכָּה תִּקּוּפָה קִצְרָה אַחַר הַסְּתַלְקוֹת הַרְבִּי הַרְי"צ, דְּבֵר הַרְבִּי עַל כֵּן שְׁבִית יְהוּדֵי צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְלֵא בְּקִדְשָׁה, וְעֵבוּדַת הַתַּפְּלָה צָרִיכָה לְהַשְׁפִּיעַ עַל כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ.

"בְּקִשֶׁר לָזֶה יִשְׁנוּ סְפוּר שְׁסָפֵר הַרְבִּי (הַרְי"צ) אוֹדוֹת הַחֲלוּק שְׁבִין מֵתְנַגֵּד לְחֲסִיד:

הֵיךְ שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֲסִיד שֶׁהֵיךְ עָנִי, וְהֵיךְ לוֹ בְּנוֹת, וְהַשְּׁנֵי מֵתְנַגֵּד, שֶׁהֵיךְ עָשִׂיר וְהֵיךְ לוֹ בָּנִים. כְּשֶׁבְּנוֹתָיו שֶׁל הַחֲסִיד הִגִּיעוּ לְפָרְקָן, הַחֲלִיט לְפָנוֹת לְאַחִיו הַמֵּתְנַגֵּד לְבַקֵּשׁ עֲזָרְתוֹ לְהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹתָיו.

אבא/אמא: כְּשֶׁנִּפְגְּשׁוּ הָאַחִים, הוֹלִיךְ הַמֵּתְנַגֵּד אֶת הַחֲסִיד וְהִרְאֶה לוֹ אֶת בֵּיתוֹ הַמְּרוּחַ וְהַגְּדוֹל בְּעַל חֲדָרִים רַבִּים, בְּאַמְרוֹ, חֲדָר זֶה הוּא חֲדָרֵי הַמִּיחָד, בְּחֲדָר זֶה אֲנִי יֹשֵׁן, בְּחֲדָר זֶה אֲנִי אוֹכֵל, וּבְחֲדָר זֶה אֲנִי מְקַבֵּל אוֹרְחִים, וְכֵן הִלָּאָה.

וְאַחַר כֵּן שָׁאַל הַמֵּתְנַגֵּד אֶת אַחִיו הַחֲסִיד: נוֹ, מָה דַּעְתְּךָ עַל